

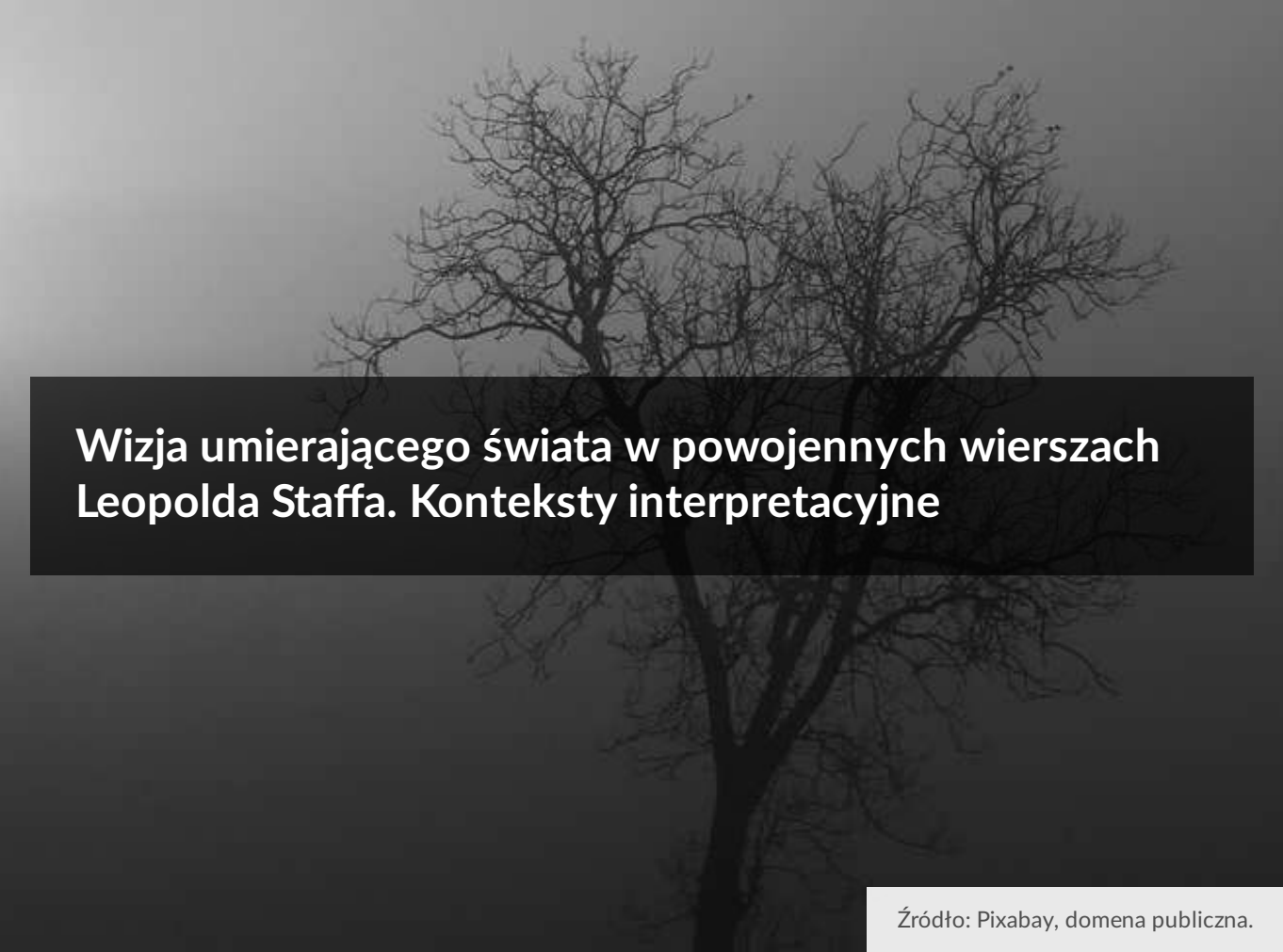

Wizja umierającego świata w powojennych wierszach Leopolda Staffa. Konteksty interpretacyjne

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Mapa myśli](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Mieczysław Jastrun, *Wstęp*, [w:] Leopold Staff, *Wybór poezji*, oprac. Mieczysław Jastrun, Wrocław 1985, s. 29–30.
- Źródło: Anna Nasiłowska, *Historia literatury polskiej*, Olsztyn 2019, s. 483.
- Źródło: Irena Maciejewska, *Leopold Staff. Warszawski okres twórczości*, Warszawa 1973, s. 387.
- Źródło: Anna Nasiłowska, *Historia literatury polskiej*, Olsztyn 2019, s. 506–507.
- Źródło: Leopold Staff, *Tak. Bóg opuścił ziemię*, [w:] tegoż, *Martwa pogoda*, Warszawa 1946.
- Źródło: Julian Tuwim, *Ab Urbe Condita*, [w:] tegoż, *Wiersze wybrane*, Wrocław 1969.
- Źródło: Leopold Staff, *Nike z Samotraki*, [w:] *Wybór poezji*, oprac. M. Jastrun, Wrocław 1985, s. 207.
- Źródło: Leopold Staff, *Dwoistość*, [w:] *Wybór poezji*, oprac. M. Jastrun, Wrocław 1985, s. 209.
- Źródło: Leopold Staff, *Pierwsza przechadzka*, [w:] *Wybór poezji*, oprac. M. Jastrun, Wrocław 1985, s. 214–215.
- Źródło: Leopold Staff, *Mitologia*, [w:] *Wiersze zebrane*, t. 5: *Wysokie drzewa. Martwa pogoda. Barwa miodu. Wiklina*, Warszawa 1955, s. 282.
- Źródło: Leopold Staff, *Zwłoka*, [w:] *Wybór poezji*, oprac. M. Jastrun, Wrocław 1985, s. 206.

Wizja umierającego świata w powojennych wierszach Leopolda Staffa. Konteksty interpretacyjne

Źródło: Pixabay, domena publiczna.

((Leopold Staff

Zwłoka

(...) Że zwłoką raczysz mnie darzyć
Kaząc się spażniać godzinie,
Kiedy się cierpi jedynie,
Lecz się nie umie już marzyć.

Źródło: Leopold Staff, *Zwłoka*, [w:] *Wybór poezji*, oprac. M. Jastrun, Wrocław 1985, s. 206.

Tak pisał ponad sześćdziesięcioletni Staff, który w młodości fascynował się filozofią Fryderyka Nietzschego, w zachowujących formę klasycystyczną wierszach propagował epikureizm, stoicyzm i franciszkanizm, nawiązywał do kultury antycznej oraz wyznawał wartości humanistyczne. Wiara poety w głoszone ideały została jednak zachwiana z powodu II wojny światowej. Doświadczenia tego czasu wyraził on w tomie poezji *Martwa natura* wydanym w roku 1946 roku.

Mieczysław Jastrun

“ Wstęp

W formie jeszcze bardziej statycznej, zrównoważonej, przypominającej właśnie koloryt martwej pogody w poranki jesienne. Dysonansem wdzierającym się w tę równą i nieco smutną pogodę są wiersze odnoszące się bezpośrednio do wojny i okupacji. (...) Staff reagował na wypadki z pozorną powściągliwością, jakby z wielkiego oddalenia. Klasycyzm jego poezji nie był tylko formą przejętą, był wyrazem jego wewnętrznej dyscypliny, samoobrony przed sprawami życia i historii, które są żywiołami.

Źródło: Mieczysław Jastrun, *Wstęp*, [w:] Leopold Staff, *Wybór poezji*, oprac. Mieczysław Jastrun, Wrocław 1985, s. 29–30.

Twoje cele

- Omówisz wizję umierającego świata w powojennych wierszach Leopolda Staffa.
- Wymienisz kluczowe pojęcia filozofii Leopolda Staffa.
- Wskażesz motywy i obrazowanie Staffa odnoszące się do II wojny światowej.

Literatura polska tuż po 1945 roku

Po zakończeniu II wojny światowej wykrwawiona i zniszczona Polska przystąpiła do mozolnej odbudowy infrastruktury oraz ponownego scalenia społeczeństwa, a co za tym idzie – kultury. Artyści, którym udało się przeżyć okupację, zaczęli wychodzić z podziemia i upubliczniać swoją twórczość, dotyczącą przede wszystkim dramatycznych wydarzeń wojennych. Wszyscy rozumieli, że sześć lat dewastujących i brutalnych doświadczeń na zawsze zmieniło kształt europejskiej sztuki oraz filozofii. Powrót do przedwojennego modelu uprawiania literatury wydawał się wówczas niemożliwy.

((Anna Nasiłowska

Historia literatury polskiej

Pierwszym zadaniem, jakie przed literaturą polską wyłoniło się tuż po zakończeniu wojny, było znalezienie wyrazu dla niedawnej tragedii. Już podczas okupacji pojawiła się świadomość, że doświadczenie krwawego terroru i zagłady ważne są nie tylko z polskiego punktu widzenia, jako los obywateli polskich w pewnym okresie historycznym. Tragedia, jaka rozegrała się na ziemiach polskich, kładzie cień nie tylko na tradycję europejską, w ramach której ukształtował się nazizm; zbrodnie ludobójstwa popełniane czasem z biurokratyczną skrupulatnością, a czasem z niewyobrażalnym okrucieństwem każą się zastanowić, czy możliwy jest optymistyczny pogląd na naturę ludzką i naturę społeczeństwa.

Źródło: Anna Nasiłowska, *Historia literatury polskiej*, Olsztyn 2019, s. 483.

Z ekstremalnymi doświadczeniami wojny oraz ludobójstwa zmierzyć się musiał każdy ówczesny literat. **Zofia Nałkowska**, aby zobrazować bezsens i niewyobrażane okrucieństwo okupacyjnej rzeczywistości, sięgnęła po reportaż literacki (*Medaliony*, 1948 r.). Na gruncie polskim masowo zaczęła ukazywać się literatura ilustrująca tragedię egzystencji w obozach koncentracyjnych. W tej materii najdonioślej wybrzmiały zbiory opowiadań i nowel **Tadeusza Borowskiego** (*Pożegnanie z Marią*, 1947 r. oraz *Kamienny świat*, 1948 r.). W 1951 r. ukazały się jeszcze przejmujące wspomnienia z życia w sowieckim łagrze – *Inny świat* **Gustawa Herlinga-Grudzińskiego**.

Wizja umierającego świata w powojennych wierszach Leopolda Staffa

Idea poszukiwania nowego wyrazu artystycznego, który mógłby udźwignąć ciężar przeżyć wojennych, najlepiej więc realizowała się na kartach powojennej prozy. Prozaicy dążyli do maksymalnej oszczędności słowa, skupiając się na suchych, brutalnych faktach. Unikano zbędnej egzaltacji, która kojarzyła się z niepowagą i naiwnością wobec realnej i masowej tragedii. W tym kontekście liryka nie zawsze mogła aż tak skutecznie pośredniczyć pomiędzy historyczną, dotkliwą prawdą a czytelnikiem. Niemniej autorzy, którzy przeżyli wojnę, również zaczęli dążyć do minimalizacji poetyckich środków oraz przede wszystkim do zmiany tonu, nastroju i wydźwięku swoich wierszy. Przykładem takich radykalnych przemian jest twórczość Leopolda Staffa, który już w 1946 r. opublikował tom pt. *Martwa pogoda*, będący ilustracją jego okupacyjnych przeżyć.

((Leopold Staff

Tak. Bóg opuścił ziemię

Tak. Bóg opuścił ziemię naszą!
Spadł na nią klątwy jego gniew.
Dnie gorzkie bołą, noce straszą.
Szaleje pożar, płynie krew. (...)

Źródło: Leopold Staff, *Tak. Bóg opuścił ziemię*, [w:] tegoż, *Martwa pogoda*, Warszawa 1946.

W tym, jak i w wielu wierszach z *Martwej pogody*, Staff odwołuje się bezpośrednio do okrucieństwa wojny. [Klasycystyczny](#) świat jego wierszy, będący dotąd pełnym spokojem i harmonii światem zakorzenionym w europejskiej kulturze i tradycji, ulega całkowitej destrukcji. Bóg opuszcza ziemię, co doprowadza do śmierci człowieka oraz do rozpadu wszelkich wartości.

((Irena Maciejewska

Leopold Staff. Warszawski okres twórczości

Jest to śmierć człowieka w tym rozumieniu, jakie człowiekowi nadało ponad dwadzieścia wieków europejskiej kultury i jakie formułował Staff w swojej dotychczasowej twórczości, śmierć „Boga-człowieka”, którego projektowali pisarze z początku naszego wieku. Człowieka jako istoty twórczej i „kulturalnej”, tj. przestrzegającej pewnej ilości nakazów i zakazów przez tę kulturę wytworzonych. Że nie jest to

chwilowe załamanie, ale jakiś tragiczny punkt dojścia w myśleniu tego wielkiego humanisty, o tym świadczy ciąg dalszy jego refleksji prowadzonych już po wojnie.

Źródło: Irena Maciejewska, *Leopold Staff. Warszawski okres twórczości*, Warszawa 1973, s. 387.

Staff do chwili śmierci w 1957 r. publikuje jeszcze dwie książki poetyckie pt. *Wiklina* (1954 r.) i *Dziewięć muz* (1957 r.), w których konsekwentnie dąży do redukcji środków poetyckiego wyrazu oraz kontynuuje refleksję dotyczącą całkowitego rozpadu przedwojennej rzeczywistości.

((Anna Nasiłowska

Historia literatury polskiej

Do publikowania powrócił Leopold Staff. Staff, poeta młodopolski, mistrz skamandrytów w okresie międzywojennym, okazał się też ważny dla znacznie młodszego Tadeusza Różewicza, który w starszym twórcy odnalazł mistrza i podziwiał poetę, który wiedzie zwyczajne życie, znajdując właściwy ton i postawę dystansu wobec bieżących zdarzeń. Jednocześnie Staff, przy całej gamie własnych możliwości artystycznych, podjął także nową dykcję – zaakceptował uproszczenie języka artystycznego.

Źródło: Anna Nasiłowska, *Historia literatury polskiej*, Olsztyn 2019, s. 506–507.

Słownik

klasycyzm

(łac. *classicus* – należący do pierwszej, najlepszej klasy) – postawa artystyczna wyrażająca się naśladowaniem pełnych proporcji i umiaru wzorów antycznych w sztuce; także nazwa prądu literackiego epoki oświecenia, wyróżnianego obok sentymentalizmu i rokoka

Mapa myśli

Polecenie 1

Czy możliwa jest ucieczka przed zagrożeniem? Na podstawie utworów literackich zawartych w mapie myśli oraz własnych przykładów omów przejawy „prostego życia” w sytuacji jego zagrożenia.

Lepopld Staff, *Pierwsza przechadzka*

((Leopold Staff ***Pierwsza przechadzka***

PIERWSZA PRZECHADZKA

Żonie

Będziemy znowu mieszkać w swoim domu,
Będziemy stąpać po swych własnych schodach.
Nikt o tym jeszcze nie mówi nikomu,
Lecz wiatr już o tym szepcze po ogrodach.

Nie patrz na smutnych tych ruin zwaliska.
Nie płacz. Co prawda, łzy to rzecz niewieścia.
Widzisz: żyjemy, choć śmierć była bliska.
Wyjdźmy z tych pustych ulic na przedmieścia.

Mińmy bezludne tramwajów przystanki...
Nędzna kobieta u bramy wyłomu
Sprzedaje chude, blade obwarzanki...
Będziemy znowu mieszkać w swoim domu.

Wystawy puste i zamknięte sklepy.
Życie się skryło chyba w antypodach.
Z pudłem grzebyków stoi biedak ślepy...
Będziemy stąpać po swych własnych schodach.

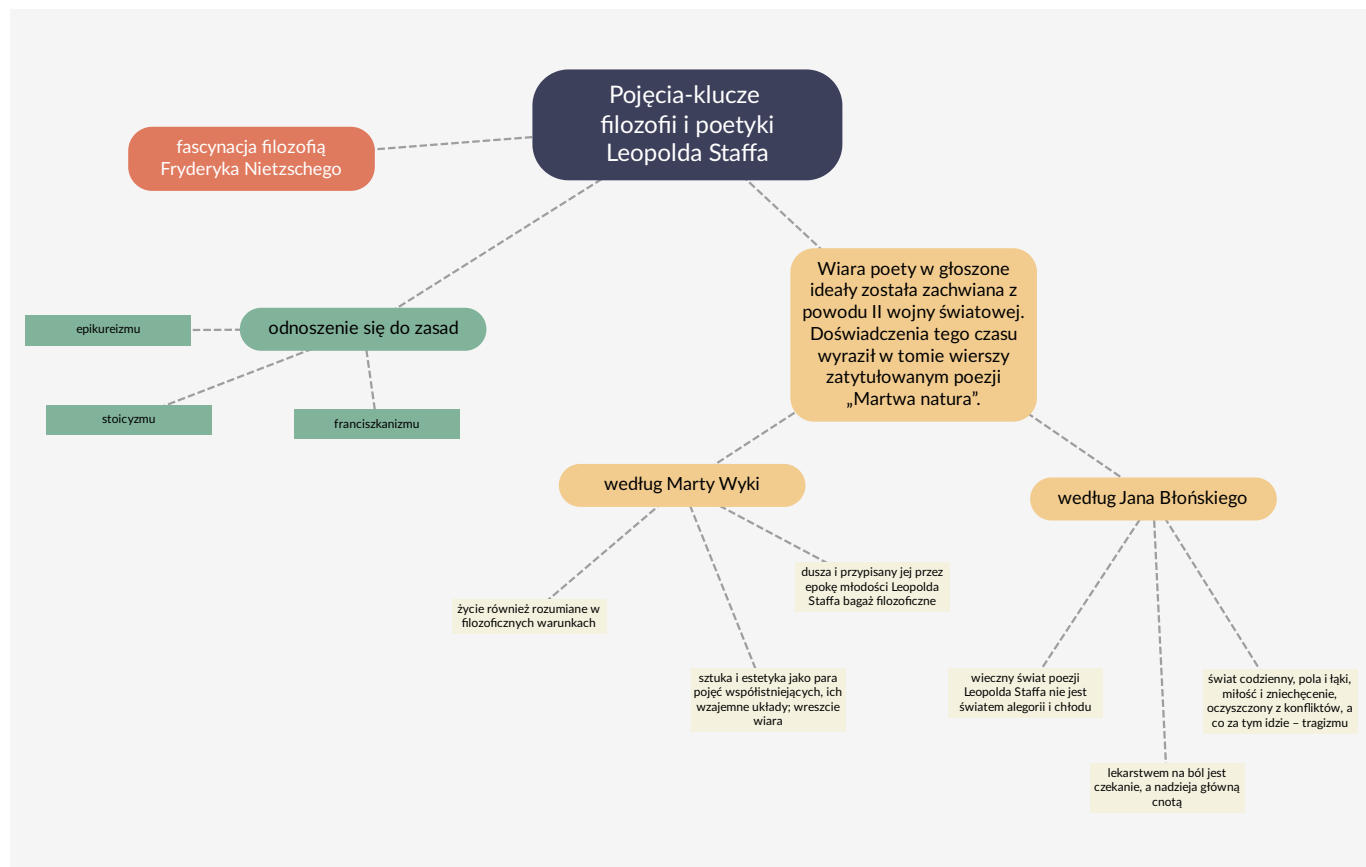
Ty drżysz, od chłodu. Więc otul się szalem.
Bez nóg, bez ramion, w brunatnej opończy
Młodzi kalecy siedzą przed szpitalem.
Widzisz: już pole. Tu miasto się kończy.

Zwalone leżą dokoła parkany,
Dziecko się bawi gruzem na chodniku,
Kobieta pierze w podwórku łachmany
I kogut zapiał krzykliwie w kurniku.

Kot się pod murem przeciąga leniwo,
Na rogu człowiek rozmawia z człowiekiem...
Znowu w sklepiku zjawi się pieczywo
I znów zabrzęczą rano bańki z mlekiem.

Przejdą dni ciężkie klęski i rozgromu
I zapomnimy o ranach i szkodach...
Będziemy znowu mieszkać w swoim domu,
Będziemy stąpać po swych własnych schodach.

Źródło: Leopold Staff, *Pierwsza przechadzka*, [w:] *Wybór poezji*, oprac. M. Jastrun, Wrocław 1985, s. 214–215.

Sprawdź się

Tekst do ćwiczeń 1-3

((Leopold Staff

Mitologia

Nie pamiętam gór. Dawno ich już nie widziałem.
Pewnie znikły i pono wyschły wielkie morza.
W niskich bagnach odbija się zachodnia zorza
I oświeca mrok klęski, co stała się ciałem.

Konają pola, rodzą się tylko cmentarze,
Pioruny zamieniły w gruz świątynie miasta,
Modlitwy szept w przekleństwo rozpaczy urasta,
A w kostnicy pijani śmieją się grabarze.

Zdejmijcie wędzidła świętym rumakom. Powrozem
Spętane, nie pogonią skubiąc trawę w rowie.
Wyłupiono bogini mądre oczy sowie
I ogień na ołtarzu zgaszono nawozem.

Na drodze ciemne błoto. W niebie szara chmura
A gościńcem, skazany na żywot tułaczki,
Idzie kulawy anioł wlokąc ciężkie taczki,
W których leżą wydarte z jego skrzydeł pióra.

Źródło: Leopold Staff, *Mitologia*, [w:] *Wiersze zebrane*, t. 5: *Wysokie drzewa. Martwa pogoda. Barwa miodu. Wiklina*, Warszawa 1955, s. 282.

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

W wierszu *Mitologia* znajdź aluzje literackie odwołujące się do konkretnych wydarzeń oraz postaci mitologicznych i biblijnych. Przypisz podane cytaty do podanych wyjaśnień.

„Wyłupiono bogini mądre oczy sowie”

np. częsty symbol w Biblii, a także w mitologii np. wierzchowce Apollina, Pegaz, Rydwan Heliona, czterej jeźdźcy Apokalipsy itp.

„I ogień na ołtarzu zgaszono nawozem”

i stała się jasność – Księga Rodzaju Rdz 1, 3 - Świat stworzony przez Boga)

„I oświeca mrok klęski”

a słowo stało się ciałem – ewangelia świętego Jana (J 1,14) – narodzenie Chrystusa

„kulawy anioł [...] wydarte z jego skrzydeł pióra”

kapłan zapalał na nowo święty ogień za pomocą soczewki 1 marca – od promienia słonecznego – albo przez pocieranie dwóch kawałków drewna owocowego. Przez cały rok pilnowały ognia westalki.

„Zdejmijcie wędzidła świętym rumakom”

Zeus - w mitologii greckiej najwyższy z bogów, władał boskimi atrybutami

„co stała się ciałem”

Atena – bogini mądrości, jej świętym zwierzęciem jest sowa

„Pioruny zamieniły w gruz [...]”

w kulturze chrześcijańskiej aniołowie to uskrzydleni posłannicy Boga

Ćwiczenie 2

Odnieś się do poniższych pytań.

Czemu służy biblijna i mitologiczna symbolika?

Jaki związek ma tytuł wiersza z jego treścią?

Ćwiczenie 3

Uzupełnij mapę myśli o elementy, określenia i skojarzenia, jakie zostają użyte w wierszu do przedstawienia wojny.

Tekst do ćwiczeń 4-6

((Leopold Staff

Dwoistość

Nie puch łabędzi, mimoza,
Skrzydła motyla, liść róży —
Lecz przerażenie i groza,
Co chwila piorun: bicz burzy.

Na niebie chmury hiobowe,
Ziemię zaraza pożera
I strach uderzył mnie w głowę
Jak Bóg niewidny Homera.

Świecie jęczący w chorobie
Rozboju, zdrady, oszustwa,
Jako ty jestem też w sobie
Pełen szaleństwa i bóstwa.

Sypmy na głowę popioły,
W słonecznym kąpmmy się winie!
Widzę na rynku anioły
I w tłumie mam swą pustynię.

Źródło: Leopold Staff, *Dwoistość*, [w:] *Wybór poezji*, oprac. M. Jastrun, Wrocław 1985, s. 209.

Ćwiczenie 4

Zapoznaj się z wierszem Leopolda Staffa *Dwoistość*. Podaj czytelne w utworze odniesienia intertekstualne.

Ćwiczenie 5

Wiersz *Dwoistość* został napisany w przededniu wybuchu drugiej wojny światowej. Utwór razem z innymi powstałymi w tym czasie krążył po okupowanej Warszawie przepisywany odręcznie i czytany przez wielu ludzi. Odpowiedz na pytanie, jaką funkcję według ciebie pełnił?

Ćwiczenie 6

Jaka jest wizja umierającego świata w wierszu *Dwoistość*? Odpowiedz na pytania, wykonując poniższe polecenia

1. Wybierz spośród podanych środki stylistyczne, za pomocą których autor wprowadza czytelnika w tematykę wojny.
2. Opisz ich funkcję.
3. Wyjaśnij znaczenie tytułu wiersza.

Nie puch łabędzi [...], /Lecz przerażenie i groza →

I strach uderzył mnie w głowę →

Świecie jęczący →

w chorobie /Rozboju, zdrady, oszustwa →

Jako ty jestem też w sobie /Pełen szaleństwa i bóstwa →

W słonecznym kąpmi się winie →

I w tłumie mam swą pustynię →

epifora

metafora (przenośnia)

elipsa

porównanie

archaizm

antyteza

peryfrazja

biblizm

epitet

animizacja

oksymoron

symbol

eufonia

potoczmy

wyliczenie

hiperbola

paralelizm

funkcja

znaczenie

Tekst do ćwiczeń 7-8

Leopold Staff

“ ***Pierwsza przechadzka***

PIERWSZA PRZECHADZKA

Żonie

Będziemy znowu mieszkać w swoim domu,
Będziemy stąpać po swych własnych schodach.
Nikt o tym jeszcze nie mówi nikomu,
Lecz wiatr już o tym szepcze po ogrodach.

Nie patrz na smutnych tych ruin zwaliska.
Nie płacz. Co prawda, łzy to rzecz niewieścia.
Widzisz: żyjemy, choć śmierć była bliska.
Wyjdźmy z tych pustych ulic na przedmieścia.

Mińmy bezludne tramwajów przystanki...
Nędzna kobieta u bramy wylomu
Sprzedaje chude, blade obwarzanki...
Będziemy znowu mieszkać w swoim domu.

Wystawy puste i zamknięte sklepy.
Życie się skryło chyba w antypodach.
Z pudłem grzebyków stoi biedak ślepy...
Będziemy stąpać po swych własnych schodach.

Ty drżysz, od chłodu. Więc otul się szalem.
Bez nóg, bez ramion, w brunatnej opończy
Młodzi kalecy siedzą przed szpitalem.
Widzisz: już pole. Tu miasto się kończy.

Zwalone leżą dokoła parkany,
Dziecko się bawi gruzem na chodniku,
Kobieta pierze w podwórku łachmany
I kogut zapiał krzykliwie w kurniku.

Kot się pod murem przeciąga leniwo,
Na rogu człowiek rozmawia z człowiekiem...

Znowu w sklepiku zjawi się pieczywo
I znów zabrzęczą rano bańki z mlekiem.

Przejdą dni ciężkie klęski i rozgromu
I zapomnimy o ranach i szkodach...

Będziemy znowu mieszkać w swoim domu,
Będziemy stąpać po swych własnych schodach.

Źródło: Leopold Staff, *Pierwsza przechadzka*, [w:] *Wybór poezji*, oprac. M. Jastrun, Wrocław 1985, s. 214–215.

Ćwiczenie 7

Scharakteryzuj kompozycję wiersza, wskazując na element, który wydaje się kluczowy w utworze, a następnie zinterpretuj jego znaczenie.

Ćwiczenie 8

Scharakteryzuj świat przedstawiony w wierszu *Pierwsza przechadzka*.

Dla nauczyciela

Autor: Anna Grabarczyk

Przedmiot: Język polski

Temat: Wizja umierającego świata w powojennych wierszach Leopolda Staffa. Konteksty interpretacyjne

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres podstawowy

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

1) rozumie podstawy periodyzacji literatury, sytuuje utwory literackie w poszczególnych okresach: starożytność, średniowiecze, renesans, barok, oświecenie, romantyzm, pozytywizm, Młoda Polska, dwudziestolecie międzywojenne, literatura wojny i okupacji, literatura lat 1945–1989 krajowa i emigracyjna, literatura po 1989 r.;

2) rozpoznaje konwencje literackie i określa ich cechy w utworach (fantastyczną, symboliczną, mimetyczną, realistyczną, naturalistyczną, groteskową);

4) rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego poznane w szkole podstawowej oraz środki znaczeniowe: oksymoron, peryfrazę, eufonię, hiperbolę; leksykalne, w tym frazeologizmy; składniowe: antytezę, paralelizm, wyliczenie, epiforę, elipsę; wersyfikacyjne, w tym przerzutnię; określa ich funkcje;

5) interpretuje treści alegoryczne i symboliczne utworu literackiego;

8) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe;

9) rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów oraz jej związek z programami epoki literackiej, zjawiskami społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi i estetycznymi; poddaje ją refleksji;

13) porównuje utwory literackie lub ich fragmenty, dostrzega kontynuacje i nawiązania w porównywanych utworach, określa cechy wspólne i różne;

15) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, szczególnie kontekst historycznoliteracki, historyczny, polityczny, kulturowy, filozoficzny, biograficzny, mitologiczny, biblijny, egzystencjalny;

III. Tworzenie wypowiedzi.

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

1) zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie;

- 4) zgodnie z normami formułuje pytania, odpowiedzi, oceny, redaguje informacje, uzasadnienia, komentarze, głos w dyskusji;
- 10) w interpretacji przedstawia propozycję odczytania tekstu, formułuje argumenty na podstawie tekstu oraz znanych kontekstów, w tym własnego doświadczenia, przeprowadza logiczny wywód służący uprawnieniu formułowanych sądów;
- 11) stosuje zasady poprawności językowej i stylistycznej w tworzeniu własnego tekstu; potrafi weryfikować własne decyzje poprawnościowe;
- 12) wykorzystuje wiedzę o języku w pracy redakcyjnej nad tekstem własnym, dokonuje korekty tekstu własnego, stosuje kryteria poprawności językowej.

IV. Samokształcenie.

9. wykorzystuje multimedialne źródła informacji oraz dokonuje ich krytycznej oceny;

Lektura obowiązkowa

- 28) wybrane wiersze następujących poetów: Jan Kasprzowicz, Kazimierz Przerwa-Tetmajer, Leopold Staff;

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje w zakresie wielojęzyczności;
- kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej.

Cele operacyjne. Uczeń:

- omówi wizję umierającego świata w powojennych wierszach Leopolda Staffa;
- wymieni kluczowe pojęcia filozofii Leopolda Staffa;
- wskaże motywy i obrazowanie Staffa odnoszące się do II wojny światowej.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- ćwiczeń przedmiotowych;
- z użyciem komputera;
- burza mózgów.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;

- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg lekcji

Przed lekcją:

1. **Przygotowanie do zajęć.** Nauczyciel loguje się na platformie i udostępnia uczniom e-materiał: „Wizja umierającego świata w powojennych wierszach Leopolda Staffa. Konteksty interpretacyjne”. Następnie prosi uczniów o zapoznanie się z utworami poetyckimi zawartymi w e-materiale i całą sekcją „Przeczytaj”. Uczniowie powinni utwory przeczytać i przygotować się do ich omówienia.
2. **Recytacja.** Chętna lub wybrana osoba przygotowuje głośne czytanie wybranego z e-materiału utworu poetyckiego Leopolda Staffa z elementami aktorskiej interpretacji.

Faza wprowadzająca:

1. Nauczyciel wyświetla na tablicy uczniom cele zajęć oraz wspólnie ustala z nimi kryteria sukcesu.
2. Krótka rozmowa wprowadzająca w temat lekcji dotycząca powojennej twórczości Leopolda Staffa.

Faza realizacyjna:

1. **Odczytanie tekstu literackiego z elementami interpretacji aktorskiej.** Wybrana przed lekcją osoba prezentuje recytację utworu Leopolda Staffa. Po uczniowskiej prezentacji pozostała część klasy przedstawia swoje wrażenia dotyczące utworu oraz prezentacji. Uczniowie zapisują swoje wrażenia w formie notatki.
2. **Burza mózgów.** Nauczyciel formułuje pytanie związane z tematem lekcji: Jakie są kluczowe pojęcia filozofii Leopolda Staffa? oraz informuje, że pierwsza część zajęć będzie przeprowadzona metodą burzy mózgów. Określa jej zasady oraz podaje czas przeznaczony na realizację zadania. Uczniowie pracują indywidualnie i zapisują swoje pomysły, następnie prezentują je na forum klasy. Nauczyciel wyznacza osobę, która zapisuje na tablicy propozycje uczestników zajęć.
Aby odpowiedzieć na to pytanie, uczniowie w parach zapoznają się z drugą mapą myśli i zawartymi w niej informacjami o kluczowych pojęciach filozofii Leopolda Staffa. Na podstawie wybranych wierszy autora *Pierwszej przechadzki* rozstrzygają, co to znaczy, że „lekarstwem na ból jest czekanie, a nadzieją główną cnotą”.

3. **Praca z multimediami.** Nauczyciel prosi, aby uczniowie wybrali z internetu dowolny obraz Andrzeja Wróblewskiego i na podstawie interpretacji tego dzieła sztuki plastycznej zastanowili się nad stwierdzeniem, że „ikoniczność nie wyklucza wieloznaczności”. Następnie prosi uczniów, aby podzielili się na grupy i opracowali w nich odpowiedzi. Po ustalonym wcześniej czasie przedstawiciel wskazanej (lub zgłaszającej się na ochotnika) grupy prezentuje propozycję odpowiedzi, a pozostali uczniowie ustosunkowują się do niej. Nauczyciel w razie potrzeby uzupełnia ją, udzielając także uczniom informacji zwrotnej.

Faza podsumowująca:

1. **Utrwalanie wiedzy i umiejętności.** Uczniowie wykonują indywidualnie wskazane przez nauczyciela ćwiczenia z sekcji „Sprawdź się”, a następnie porównują swoje odpowiedzi z kolegą lub koleżanką.
2. Nauczyciel wyświetla na tablicy temat lekcji i cele zawarte w sekcji „Wprowadzenie”. Następuje wspólne omówienie: co udało się osiągnąć, do czego warto wrócić, czego nie udało się zrealizować i dlaczego. Później nauczyciel analizuje przebieg lekcji i przeprowadza ewaluację, z której wnioski wykorzysta w przyszłości.

Praca domowa:

1. Czy możliwa jest ucieczka przed zagrożeniem? Na podstawie utworów literackich zawartych w mapie myśli oraz własnych przykładów omów przejawy „prostego życia” w sytuacji jego zagrożenia.

Materiały pomocnicze:

- Irena Maciejewska, *Leopold Staff. Warszawski okres twórczości*, Warszawa 1973.
- Anna Nasiłowska, *Historia literatury polskiej*, Olsztyn 2019.

Wskazówki metodyczne

- Nauczyciel może wykorzystać medium w sekcji „Mapa myśli” do podsumowania lekcji.